

متن پرسش

با عرض سلام و احترام: پیرامون همیشگی و جریانی بودن تقابل حق و باطل توضیحاتی را بفرمایید.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: آیه ۱۷ سوره رعد باطل به کف روی سیلاب تشبیه کرده است: انزل من السماء ماء فسالت اودية بقدرها فاحتمل السيل زبدا رابيا و مما يوقدون عليه في النار ابتغاء حلية او متع زبد مثله كذلك يضرب الله الحق و البطل فاما الزبد فيذهب جفاء و اما ما ينفع الناس فيمكث في الارض كذلك يضرب الله الامثال. « (همو که) از آسمان آبی فرو فرستاد پس رودخانه‌هایی به اندازه گنجایش خودشان روان شدند و سيل کفی بلند روی خود برداشت و از آنچه برای به دست آوردن زینتی یا کالایی در آتش می‌گدازند هم نظیر آن کفی برمی آید خداوند حق و باطل را چنین مثل می‌زند اما کف بیرون افتاده از میان می‌رود ولی آنچه به مردم سود می‌رساند در زمین (باقی) می‌ماند خداوند مثلها را چنین می‌زند.»

ترسیم منظره حق و باطل

از آنجا که روش قرآن، به عنوان یک کتاب تعلیم و تربیت، متکی به مسائل عینی است، برای نزدیک ساختن مفاهیم پیچیده به ذهن انگشت روی مثلهای حسی جالب و زیبا در زندگی روزمره مردم می‌گذارد، در اینجا نیز برای مجسم ساختن حقایقی که در آیات گذشته پیرامون توحید و شرک، ایمان و کفر و حق و باطل گذشت، مثل بسیار رسایی بیان می‌کند. نخست می‌گوید: «خداوند از آسمان آبی را فرو فرستاده است.» (انزل من السماء ماء).

آبی حیاتبخش و زندگی آفرین، و سرچشمه نمو و حرکت:

«و در این هنگام دره‌ها و گودالها و نه‌های روی زمین هر کدام به اندازه گنجایش و وسعت خود بخشی از این آب را پذیرا می‌شوند.» (فسالت اودية بقدرها).

جویبارهای کوچک دست به دست هم می‌دهند و نه‌هایی به وجود می‌آورند، نه‌ها به هم می‌پیوندند و سیلاب عظیمی از دامنه کوهسار سرازیر می‌گردد، آنها از سر و دوش هم بالا می‌روند و هر چه را بر سر راه خود ببینند برمی‌دارند و مرتبا بر یکدیگر کوبیده می‌شوند، در این هنگام کفها از لابلای امواج ظاهر می‌شوند، آن چنان که قرآن می‌گوید «سیلاب، کفهایی را بر بالای خود حمل می‌کند.» (فاحتمل السيل زبدا رابيا).

«رابی» از ماده «ربو» (بر وزن غلو) به معنی بلندی و برتری است و ربا که به معنی سود یا پول اضافی یا جنس دیگر است نیز از همین ماده و به همین معنی است، چون اضافه و زیادی را می‌رساند.

پیدایش کفها

پیدایش کفها منحصر به نزول باران نیست بلکه «در فلزاتی که بوسیله آتش ذوب می‌شوند تا از آن زینت آلات یا وسائل زندگی بسازند آنها نیز کفهایی همانند کفهای آب دارند.» (و مما یوقدون علیه فی النار ابتغاء حلیة او متاع زبد مثله) (ترجمه تحت اللفظی جمله فوق چنین است: «از آنچه آتش بر روی آن روشن می‌کنند برای بدست آوردن زینت یا متاع کفهایی همانند کفهای آب حاصل می‌شود» و این تعبیر اشاره به کورهایی است برای ذوب فلزات که هم آتش در زیر مواد فلزی وجود دارد و هم در روی آن، به این معنی که یک طبقه آتش در زیر است و سپس روی آن سنگهایی را که مواد کافی دارد می‌ریزند و مجدداً روی آن آتش می‌ریزند: و این بهترین نوع کوره است که از هر طرف آتش، مواد قابل ذوب را احاطه کرده است.

نتیجه

بعد از بیان این مثال که به صورت وسیع و گسترده، نه تنها در مورد آب، که در مورد همه فلزات، چه آنها که زینتی هستند و چه آنها که وسائل زندگی را از آن می‌سازند، بیان می‌کند به سراغ نتیجه گیری می‌رود، و چنین می‌فرماید:

«اینگونه خداوند برای حق و باطل، مثال می‌زند» (کذلک یضرب الله الحق و الباطل).

سپس به شرح آن می‌پردازد و می‌گوید: «اما کفها به کنار می‌روند و اما آبی که برای مردم مفید و سودمند است در زمین می‌ماند.» (فاما الزبد فیذهب جفاء و اما ما ینفع الناس فی الارض). کفهای بیهوده و بلند آواز و میان تهی که همیشه بالانشین هستند اما هنری ندارند باید به کناری ریخته شوند و اما آب خاموش و بی سر و صدای متواضع و مفید و سودمند می‌ماند و اگر روی زمین هم نماند در اعماق زمین نفوذ می‌کند و چیزی نمی‌گذرد که به صورت چشمه سارها و قناتها و چاهها سر از زمین برمی‌دارد، تشنه کامان را سیراب می‌کند، درختان را بارور، و گلها را شکفته و میوه‌ها را رسیده، و به همه چیز سر و سامان می‌دهد.

و در پایان آیه برای تاکید بیشتر و دعوت به مطالعه دقیقتر روی این مثال می‌فرماید: «این چنین خداوند مثالهایی می‌زند.» (کذلک یضرب الله الامثال). موفق باشید